

15

TIESIOGIAI

Vyrų žolės riedulio finalas: Vilniaus SŽK „Žuvėdra-SM Taurus“ – Širvintų „Baltic Champs-Ježvitas“

GYVENIMAS > POKALBIAI

Publikuota: 2020 gegužės 8d. 09:59

Bausmę atlikusiųjų integraciją į visuomenę skatinanti Liubov: „Nuteistieji mūsų bijo labiau negu mes jų“

Juliaus Kalinsko / 15min nuotr. / Vilniaus arkivyskupijos „Carito“ „Nuteistųjų konsultavimo centro“ socialinė darbuotoja.

Justina Šveikytė

Turinio rinkodaros projektų žurnalistė

Šaltinis: Inicijuotas turinys

Siekdami gyventi visomis prasmėmis sveikesnėje visuomenėje, turime rūpintis žmonėmis, kurie pakliūna į socialinės atskirties paraštes. Kas be ko, antrinsite. O jeigu kalba pasisuks apie sugrįžtančius iš įkalinimo įstaigų? Nėra ko apsimetinėti: tokiu atveju dažnas, purtydamas galvą, demonstruotų nepritarimą. Ką jūs, taigi belangėje pasėdėję – nebe žmonės. Jeigu ko ir verti, jokia būdu ne galimybės pabandyti iš naujo. Greičiau jau būti pasmerkti, nurašyti, pageidautina – kuo mažiau matomi. Juk jie – nieko daugiau, tik prarastos sielos, nereikšminga, tamsioji dalis Lietuvos. O galbūt aukščiau surinktuose sakiniuose pažinote tik įsisenėjusių stereotipų rinkinį?

Šioje svetainėje naudojame slapukus (angl. „cookies“). Jie padeda atpažinti prisijungusius vartotojus, matuoti auditorijos dydį ir naršymo įpročius; taip mes galime keisti svetainę, kad ji būtų jums patogesnė. Plačiau apie tai: [privatumo politika](#).

Sutinku

Slapukų nustatymai

„Diskutuoti apie tai tenka dažnai. Atsakymas, kodėl turėtume rūpintis bausmę atlikusiųjų integracija į visuomenę, yra paprastas. Mes esame ji, toji visuomenė. Tuo pačiu metu – ir atsakomybės už tai, kad ji būtų tvari ir saugi, nešėjai. Negalime išrikiuoti žmonių į eilę ir skirstyti pirmais antrais, kuris geras, o kuris blogas“, – įsitikinusi vilnietė Liubov Poliakov, Vilniaus arkivyskupijos (VA) *Carito* „Nuteistųjų konsultavimo centro“ socialinė darbuotoja.

Šios nevyriausybinės įstaigos komanda dirba su teistais arba iš įkalinimo įstaigų grįžusiais asmenimis.

„Konsultuojame apie jų galimybes laisvėje, kur ir kokią pagalbą galima gauti. Padedame socialiniais, teisiniais klausimais, prireikus tarpininkaujame ir dėl galimybės gauti psichologo pagalbą. Iš esmės, pagrindinė užduotis – „užnorinti“ juos gyventi oriai, nes toks gyvenimas – gerokai naudingesnis. Kad šie žmonės sugrįžtų į visuomenę geresni negu ją paliko“, – pasakoja Liubov.

“

Lietuva yra visokia, ne tik paradinė, pavyzdinga. Kita pusė – apleista, bet jokių būdu ne prarasta.

”

Daugiavaikė šeima dalinasi su labiau nuskriaustais

Pasak jaunos specialistės, vaikystės traumas, ankstyvieji gyvenimo metai socialinės rizikos aplinkoje yra viena iš priežasčių, lemiančių žmonių patekimą į laisvės atėmimo vietas.

Darbą su nuteistaisiais Liubov pasirinko būtent dėl šios priežasties: augdama rūpestingoje šeimoje, jautri mergina anksti suprato, kad ne visiems likimas atrėžė tiek pat.

„Nors mano tėvai susilaukė keturių atžalų, visuomet rasdavo kuo pasidalinti su aplinkiniais. Nuo mažens regėjau jų pavyzdį, kaip besąlygiškai rūpinamasi seneliais, kaimynais. Netgi svetimo bėdoje nepalikdavo, pro šalį nepraeidavo. Iš tėvų atjautą ir empatiją paveldėjau“, – neabejoja Liubov.

Juliaus Kalinsko / 15min nuotr./Liubov Poliakova konsultuoja nuteistuosius

Autoritetas – mokyklos pedagogė

Anksti pastebėjusi, kad turi ypatingą Dievo dovaną suprasti, paguosti, išklausti šalia esantį ir suteikti jam vilties,

mergina susidomėjo socialinio darbo sritimi. Nedvejojo atradusi savo pašaukimą. Tegu jis ne iš lengvųjų ir geriausiai apmokamų.

„Visos problemos yra tik laikini dalykai, kurie ateina ir išeina iš mūsų gyvenimo. Tiesiog kartais mūsų reakcija į jas būna pernelyg stipri. Jaučiau norą padėti žmonėms tvarkytis su sunkumais. Iš dalies, mano pasirinkimą lėmė ir mokyklos socialinė pedagogė. Kadangi augau daugiavaikėje šeimoje, mums suteikdavo maitinimo lengvatas, kartais – ir kanceliariinių prekių.

“

Kaip ir dauguma, turėjau stereotipus ir baimių šio kontingento žmonėms. Atėjau patvirtinti jų arba paneigti. Paneigiau.

”

Šiais reikalais dažnai tekdavo bendrauti su socialine pedagogė. Buvo ir neformalaus kontakto. Mačiau, kaip ji atsidavusi savo darbui, kaip nuoširdžiai rūpinasi vaikais. Gėrėjausi ir laikiau ją autoritetu“, – prisimena Liubov, socialinio darbo bakalauro studijas baigusi Vilniaus universitete.

Leidosi į „juodą mišką“

Kadangi studijų programa buvo bendro pobūdžio, be galimybės pasirinkti konkrečią kryptį, į naujus išbandymus Liubov pusmečiui panėrė praktikos metu:

„Atradau VA *Carito* „Nuteistųjų konsultavimo centrą“. Ieškojau tokios terpės, kadangi ji man buvo juodas miškas: per paskaitas negirdėjome apie darbo su nuteistais žmonėmis specifiką. Vedžiau užsiėmimus alkoholio ir psichotropinių medžiagų priklausomybę turintiems žmonėms laisvėje ir pataisos namuose.

Jaučiau, kad saviraiška diegiu naują dalyką, galintį suteikti apčiuopiamą naudą žmonėms. Jiems pasitikėjimo savimi suteikti, motyvuoti veikti kitaip. Priminti, kad yra ir kitoks gyvenimas – daug gražesnis negu jų gyventas iki šiol. Be to, kaip ir dauguma, turėjau stereotipus ir baimių šio kontingento žmonėms. Atėjau patvirtinti jų arba paneigti. Paneigiau.“

Josvydo Elinsko / 15min nuotr./Pataisos namų kieme

Pasibaigus praktikai, Liubov šioje nevyriausybinėje organizacijoje liko savanoriauti. Netrukus jaunai merginai buvo pasiūlyta nuolatinė darbo vieta.

„Man labai pasisekė su mano darbdave tapusia praktikos vadove Raimonda Čižauskaite. Ji man davė ne tik žinių, įgūdžių dirbti su šia žmonių grupe. Sudėtingais momentais buvo šalia. Suteikė laisvės, galimybę judėti, išbandyti naujas iniciatyvas. Nevyriausybinesse organizacijose daugiau laisvės negu biudžetinėse įstaigose. Man tai patinka“, – motyvaciją išsyk po studijų baigimo nerti į pagalbą nuteistiesiems atskleidžia Liubov.

Laisvė – bauginas: ne visi trokšta ištrūkti iš belangės

VA *Carito* „Nuteistųjų konsultavimo centro“ socialinė darbuotoja nuolat bendrauja su probacijos įskaitoje, įkalinimo įstaigose esančiais bei neseniai bausmę atlikusiais žmonėmis. Su buvusiais ir esamais nuteistaisiais susitinkama centro biure sostinės senamiestyje ir *Pravieniškių* pataisos namuose.

„Susitikimų tikslas – paruošti nuteistuosius gyvenimui laisvėje. Gvildiname įvairius klausimus. Aiškinamės, ar turės žmogus kur pareiti gyventi ir už ką nusipirkti duonos. Ar kas nors iš artimųjų padės sugrįžusiam. Apskritai, kalbame apie viską, kas būtina norint atsistoti ant kojų. O problemų ir baimių begalė: nemažai nuteistųjų be išsilavinimo, su trūkstamais socialiniais, bendravimo įgūdžiais. Yra turinčių neįgalumą. Dažnai būna susikaupusios didžiulės skolos antstoliams. Nutrukę ryšiai su artimaisiais ir bičiuliais.

Tokiais atvejais nuteistąjį apima beviltiškumas. Iš šono gali atrodyti, kad kelerius metus už grotų praleidęs žmogus su didžiausiu nekantrumu turėtų laukti dienos, kuomet galės įkvėpti laisvės oro gurkšnį. Realybė kitokia: didelė dalis nuteistųjų bijo sugrįžti. Nežino, kur eiti. Bijo pirmosios akistatos su visuomene. Pradėjusi dirbti su nuteistaisiais pastebėjau šį tą labai keisto – nuteistieji mūsų bijo labiau negu mes jų“, – *15min* pripažįsta jauna vilnietė.

Asmeninio albumo nuotr./Nedidelė, tačiau titanišką misiją vykdanči „Nuteistųjų konsultavimo centro“ komanda

Nuteistuosius pravirkdo nuoširdus „Kaip sekasi?“

Tik ar lengvai laisvės atėmimo bausmę atliekantieji atsiveria šalia socialines paslaugas teikiančių darbuotojų?

„Tiesą pasakius – atsiveria stebuklingai, kuomet juos aplanko žmogus be antpečių, nesiekiantis pažeminti, įžeisti, moralizuoti. Mes nesikapstome praeityje, nekamantinėjame, kodėl žmogus buvo nuteistas, nebent išsipasakoti veržiasi pats. Paprasta: jeigu kalbėtume apie nusikaltimus, darbas vykėtų su praeitimi. Mūsų tikslas – integracija į visuomenę, todėl mes bandome tvarkytis su pasekmėmis“, – pasakoja jauna moteris.

Mes esame ji, toji visuomenė. Tuo pačiu metu – ir atsakomybės už tai, kad ji būtų tvari ir saugi, nešėjai.

Socialinė darbuotoja atvira – kartais šias paslaugas teikiantys žmonės yra vieninteliai, su kuriais nuteistieji gali pabendrauti:

„Žmogiškas ryšys yra magiškas. Kartais pakanka susitikti ir paklausti: „Labas, kaip tau sekasi?“, kad žmogus pratrūktų verkti. Dauguma pripažįsta, kad mes, socialines paslaugas teikiantys svečiai, apskritai esame vieninteliai, su kuriais jie bendrauja. Su kitais nuteistaisiais vengia bendrauti, nenori arti prisileisti ir pareigūnų. Nesijaučia saugiai.“

Sėkmės istoriją rašyti pradeda panoręs keistis

Visuomenės grupę, su kuria dirba ilgiau nei trejus metus, Liubov įvardija kaip ypatingą ir labai jautrią, tačiau apleistą.

„Lietuva yra visokia, ne tik paradinė, pavyzdinga. Kita pusė – apleista, bet jokia būdu ne prarasta. Taip, darbas su ja užtrunka. Tačiau jeigu žmogui suteikiama nuolatinė emocinė ir moralinė pagalba ir jis jaučia palaikymą – pamažu tampa savarankiškas, stojasi ant kojų, ieško darbo, atranda įgūdžių pragyvenimui užsidirbti teisėtais būdais“, – patikina Liubov.

Juk jie – nieko daugiau, tik prarastos sielos, nereikšminga, tamsioji dalis Lietuvos.

Sėkmingus pavyzdžius jauna moteris gali vardinti vieną po kito. Džiugiausi momentai ir yra tie, kuomet „Nuteistųjų konsultavimo centre“ pasigirsta telefono skambutis, o kitame laido gale prabyla žmogus, kuriam anksčiau teikėme pagalbą.

„Paskambina papasakoti, kad susirado darbą, išsimokėjo skolas antstoliams, nustojo vartoti svaigalus. Pasako, kad jaučiasi saugesnis, atkūrė socialinius ryšius, netgi antrą pusę susirado. Kaip tik neseniai sulaukiau skambučio iš žmogaus, su kuriuo dirbome prieš dvejus metus. Gyvena Švedijoje, pasigyrė nusipirkęs automobilį, kompiuterį ir galiausiai pradėjęs gyventi pilnu pajėgumu. Pagal socialines normas.

Nuteistieji, su kuriais bendravome, po kurio laiko užsuka ir tiesiai į mūsų centrą su šeimomis. Tokios akimirkos atperka viską ir tik dar kartą įrodo, kad stengiamės ne veltui. Džiaugiamės kiekvienu, kuris iš klystkelių pasirinko kitą kelią“, – pabrėžia Liubov.

Luko Balandžio / 15min nuotr./ Į visuomenę sugrįžantiems nuteistiesiems reikia specifinės pagalbos

Vis dėlto ne visi nori palaikyti ryšius su tamsiuoju gyvenimo periodu šalia buvusiais žmonėmis. Vieniems pernelyg skaudu, todėl prisiminimus norisi užgniaužti užverstuose praeities puslapiuose. Vienok, pasitaiko ir tokių, kurie konsultavosi, tačiau atkrito ir sugrįžo į įkalinimo įstaigas su savimi parsinešdami dar didesnę problemų bagažą.

Dėl šių priežasčių, pasak Liubov, sėkmės istorijos „Nuteistųjų konsultavimo centre“ skaičiuojamos kitaip:

„Iš esmės, rezultatai – sunkiai apčiuopiami. Mūsų manymu, sėkmė jau yra tai, kad žmogus savo noru atėjo į centrą arba apsisprendė susitikti su mumis įkalinimo įstaigoje. Vadinasi, nori keisti gyvenimą. Nori išlipti ir rasti atsakymus į jį kamuojančius klausimus. Pas mus ieško vilties, tikėjimo jais, kadangi niekas kitas netiki. Mes patikime, kadangi puikiai suprantame, jog nė vienas iš mūsų nėra apsaugotas nuo patekimo į pataisos namus ar probacijos įskaitas.

Netgi išsilavinęs verslininkas – nuostabus žmonės vadovas, puikus tėvas – kuriam pakako sykį atsisėsti prie vairo išgėrusiam. Tačiau kiekvienas žmogus vertas to, kad jam būtų duota antra galimybė, antras šansas, kaip mėgstame pavadinti. Matau atvejus, kuomet žmogus padarė nusikaltimą to nesuprasdamas, nenorėdamas. Nenoriu teisti arba priešingai – ginti sakydama neva jie teisūs. Tiesiog situacijos yra labai individualios. Sunku apčiuopti žmogaus kaltę, kai tų aplinkybių dažnai net nežinom. Svarbiausia, kad pasikeisti įmanoma, ir to siekiančių žmonių yra nemažai.“

Portale 15min startavęs „Audimo“ inicijuotas projektas „Vardan tos“ skirtas papasakoti apie didelę širdį turinčius žmones. Jie neturi kada nuobodžiauti ir niurzgėti, nes ieško būdų, kaip padėti tiems, kuriems šiuo metu yra sunkiau. Tokių žmonių yra ir šalia jūsų? Papasakokite apie juos, o mes pasidalinsime jų istorijomis su visais skaitytojais!

Istorijų herojams „Audimas“ padovanos savo naujosios nacionalinės kolekcijos „Vardan tos“ gaminį, kurį jie galės išsirinkti patys.

Jūsų laiškus laukiame el.paštu vardantos@15min.lt iki gegužės 10 d.

Inicijuotas turinys

